

ЯК НАПИСАТИ ЗАЯВУ ПРО БУЛІНГ (ЦЬКУВАННЯ) У НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ? АЛГОРИТМ ДІЙ

У навчальних закладах учні можуть стикатися з булінгом чи цькуванням. Задача педагога в такий момент – попередити та запобігти, організувати безпечне освітнє середовище в умовах воєнного стану та правові засади організації антибулінгової роботи в навчальному закладі.

В першу чергу потрібно розуміти, які випадки належать до проявів булінгу. Це може бути булінг:

- ✓ фізичний – ляпаса, стусани чи завдання ударів;
- ✓ психологічний – глузування, погрози чи ігнорування;
- ✓ економічний – вимагання грошей чи пошкодження майна;
- ✓ сексуальний – принизливі погляди, жести, поширення матеріалів інтимного характеру;
- ✓ кібербулінг – приниження у соціальних мережах, чатах.

На сьогодні, кібербулінг є одним з найпоширеніших видів цькування. До нього можна віднести як зйомки та поширення фото- та відеоматеріалів в Інтернеті, так і домагання у повідомленнях чи поширення інтимних фото, неетичні коментарі під публікаціями, нецензурні висловлювання та наявність матеріалів фізичних або психологічних знущань, сексуального змісту.

Для запобігання випадкам булінгу (цькуванню) та вчасного реагування, навчальний заклад повинен практикувати опитування щодо відчуття психологічного комфорту, впроваджувати чіткі правила для спілкування чи поведінки під час занять, та спонукати педагогів на позитивне управління освітнім процесом.

Якщо учасник освітнього процесу піддається цькуванню, порушників варто притягувати до відповідальності. Основою цього притягнення є документування фактів булінгу та збір доказів цькування. Учасники освітнього процесу мають повідомити директора навчального закладу, як це передбачено Порядком реагування на випадки булінгу (цькування) (далі – Порядок), затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 28 грудня 2019 року № 1646 “Деякі питання реагування на випадки булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти” та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 03 лютого 2020 року за № 111/34394, а також за потреби звернутися із відповідною заявою в поліцію про випадок булінгу.

Документом, який має бути належно оформлений для ефективного розгляду справи про булінг (цькування) навчальним закладом, подальшого

розслідування правоохоронними органами та розгляду справи судом і визначення покарання для винних – це заява батьків/повнолітніх учнів/педагогічних працівників.

Чим правильніше й точніше буде складена заява – тим більші шанси, що справа дійде до суду і винні будуть покарані.

Порядок визначає, що повідомлення про булінг (цькування) можуть бути в усній та (або) письмовій формі. Проте рекомендується повідомляти про булінг (цькування) письмовою заявою. Заява подається на ім'я директора навчального закладу. Порядок не встановлює вимог до написання заяви, але будь-яка заява подається відповідно до вимог Закону України “Про звернення громадян”. У роз'ясненні МОН щодо застосування наказу Міністерства освіти і науки України від 28.12.2019р. №1646 (далі – роз'яснення) звертається увага, що подання та розгляд заяв про булінг (цькування) здійснюється відповідно до Закону України “Про освіту” та “Про звернення громадян”.

Вимоги до написання заяви визначаються статтею 5 Закону “Про звернення громадян”, де зазначається:

- ✓ прізвище, ім'я, по батькові;
- ✓ місце проживання громадянина;
- ✓ її суть;
- ✓ підпис заявника;
- ✓ дата подання;
- ✓ електронна поштова адреса (в електронному зверненні).

Звернення, оформлене без дотримання зазначених вимог, повертається заявнику. Відповідно до статті 8 цього Закону, письмове звернення без зазначення місця проживання, не підписане автором, а також таке, з якого неможливо встановити авторство, визнається анонімним і розгляду не підлягає.

Заява подається державною мовою. Для швидшого зв'язку у заяві зазначається номер телефону. У заяві мають бути викладені систематичні факти цькування без оцінки та емоцій, щоб довести факт булінгу та покарати винних. Перш за все слід враховувати, що булінгу притаманна систематичність, тобто повторюваність – вчинення різних форм насильства (фізичного, економічного, психологічного, сексуального, зокрема за допомогою засобів електронної комунікації) двічі й більше разів стосовно однієї й тієї ж особи. Обов'язково у заяві зазначається статус учня та/або статус заінтересованої особи у цій ситуації:

- ✓ постраждалий;
- ✓ представник постраждалого (батьки/законні представники);
- ✓ свідок булінгу.

У заяві вказується:

- ✓ коли розпочався булінг (з вказанням дати), його тривалість;
- ✓ описується кожна ситуація булінгу з вказанням дати, часу, місця події (у кабінеті, у лабораторії, у майстерні, під час уроку, під час виховного заходу, на перерві, в їдальні, на сходах, на коридорі, ігрових майданчиках, дорогою до навчального закладу, на подвір'ї навчального закладу тощо);

- ✓ свідки;
- ✓ наслідки фізичної, психічної, економічної та іншої шкоди;
- ✓ опис дій працівників навчального закладу/батьків/інших учнів/свідків під час події (якщо вони були присутні);

- ✓ яким чином було повідомлено директора, працівників навчального закладу/класного керівника/майстра виробничого навчання, батьків інших учнів про подію (усно під час особистої розмови чи під час телефонного дзвінка, в переписці – додайте скріни повідомлення, письмову заяву тощо);
- ✓ опис реагування на подію (звернулися до поліції, психолога, лікарні тощо);
- ✓ докази (документи, скріни, фото, аудіо- та відеофайли тощо).

Заява обов'язково має бути зареєстрована у навчальному закладі. Це є підтвердженням звернення до директора навчального закладу й зобов'язує його розглянути ситуацію щодо булінгу (цькування) та скликати спеціальну комісію з розгляду випадку булінгу. Члени комісії на засіданні розглядають та аналізують матеріали, зібрані в результаті попереднього з'ясування обставин; визначають сторін булінгу (цькування), можливі причини та необхідні заходи для їх усунення; планують заходи стабілізації психологічного клімату у колективі, формування емпатії між сторонами булінгу (цькування) та надання соціальних та психолого-педагогічних послуг сторонам булінгу (цькування), в тому числі із залученням необхідних фахівців із надання правової, соціальної та іншої допомоги тощо; формують рекомендації для педагогічних працівників навчального закладу щодо доцільних методів навчання та організації роботи з учнями-сторонами булінгу (цькування) та їхніми батьками або законними представниками; формують рекомендації для батьків або законних представників учня, яка стала стороною булінгу (цькування). Відповідно до пункту 2 розділу 2 Порядку, директор навчального закладу у разі отримання заяви про випадок булінгу (цькування), невідкладно у строк, що не перевищує однієї доби, повідомляє територіальний орган (підрозділ) Національної поліції України, оскільки визначення юридичного складу адміністративного правопорушення, адміністративне розслідування не є компетенцією директора навчального закладу, комісії з розгляду випадків булінгу (цькування) в навчальному закладі чи інших учасників освітнього процесу.

Але і сам постраждалий, представник постраждалого (батьки/законні представники) можуть подати заяву про булінг (цькування) до поліції; принципи її написання ті ж самі, що і до навчального закладу.

Згідно з роз'ясненням, поліція, отримавши інформацію від постраждалого, представника постраждалого (батьки/законні представники) чи директора навчального закладу про надходження повідомлення про булінг (цькування), перевіряє цю інформацію, що міститься у повідомленні директора навчального закладу чи заяві постраждалого, представника постраждалого (батьки/законні представники) та визначає чи підтвердився факт булінгу (цькування).

Відповідно до роз'яснення, якщо факт булінгу (цькування) не підтверджується, поліція повідомляє про це постраждалого, представника постраждалого (батьки/законні представники), директора навчального закладу та осіб, які були зазначені як сторони булінгу (цькування) у повідомленні до поліції.

Якщо факт підтверджується – поліція діє в межах своєї компетенції. Тому важливо, щоб ваша заява була правильно сформована, це допоможе поліції підтвердити факт булінгу (цькування) і передати справу до суду.

Якщо булінг (цькування) все таки стався, дуже важливо допомогти всім учасникам/учасницям знайти шлях до примирення, щоб вони могли надалі продовжувати навчання в одному колективі. Просвітницький підхід – це

інформування, пояснення, формування навичок толерантної та ненасильницької поведінки, спілкування та взаємодії всіх учасників/учасниць освітнього процесу.

Використані джерела

1. Порядок реагування на випадки булінгу (цькування), затверджений наказом Міністерства освіти і науки України від 28 грудня 2019 року № 1646 “Деякі питання реагування на випадки булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти” та зареєстрований в Міністерстві юстиції України 03 лютого 2020 року за № 111/34394.

2. <https://eo.gov.ua/yak-pysaty-zaiavu-pro-bulinh/2024/04/10/>

3. <https://www.helsinki.org.ua/articles/bulinh-u-zakladakh-osvity-shcho-robyty-iaakshcho-pochaly-tskuvaty/>